

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI

KHOA VĂN HÓA HỌC

*******&*******

HOÀNG HÒA BÌNH

**GIÁO DỤC GIÁ TRỊ TRUYỀN THỐNG
TRONG GIA ĐÌNH HẠT NHÂN Ở VIỆT NAM
THỜI KỲ CÔNG NGHIỆP HÓA – HIỆN ĐẠI HÓA**

TÓM TẮT KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP ĐẠI HỌC

NĂM 2013

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU.....	1
1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI.....	1
2. TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU	2
3. MỤC ĐÍCH VÀ NHIỆM VỤ NGHIÊN CỨU.....	3
4. ĐỐI TƯỢNG, PHẠM VI NGHIÊN CỨU.....	4
5. CÁC PHƯƠNG PHÁP	4
6. BỐ CỤC KHÓA LUẬN.....	5
Chương 1:	8
TỔNG QUAN.....	8
1.1 GIA ĐÌNH - VAI TRÒ CỦA GIA ĐÌNH ĐỐI VỚI SỰ PHÁT TRIỂN XÃ HỘI	8
1.1.1 Khái niệm gia đình.....	8
1.1.2 Một số lý thuyết cơ bản về gia đình	10
1.1.3 Vai trò giáo dục đặc biệt của gia đình truyền thống Việt Nam.....	14
1.2 GIÁO DỤC GIÁ TRỊ TRUYỀN THỐNG TRONG GIA ĐÌNH VIỆT.....	16
1.2.1 Khái niệm truyền thống.....	16
1.2.2 Giá trị truyền thống trong gia đình Việt	18
1.3 QUÁ TRÌNH CÔNG NGHIỆP HÓA- HIỆN ĐẠI HÓA VÀ SỰ HÌNH THÀNH GIA ĐÌNH HẠT NHÂN Ở VIỆT NAM HIỆN NAY	19
1.3.1 Quá trình Công nghiệp hoá - Hiện đại hoá đất nước	19
1.3.2 Sự hình thành gia đình hạt nhân	23
Tiểu kết chương 1	31
Chương 2.....	32
GIÁO DỤC GIÁ TRỊ TRUYỀN THỐNG TRONG	32
GIA ĐÌNH HẠT NHÂN.....	32
2.1 THỰC TRẠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG TRONG GIA ĐÌNH HẠT NHÂN	32

2.1.1 Các hình thức giáo dục giá trị truyền thống trong gia đình hạt nhân hiện nay.....	32
2.1.2 Giá trị truyền thống được giữ gìn và phát huy trong gia đình hạt nhân hiện đại.....	40
2.1.3 Những khó khăn của hoạt động giáo dục truyền thống trong gia đình hạt nhân hiện đại	48
2.2 BƯỚC ĐẦU NHẬN DIỆN NGUYÊN NHÂN HẠN CHẾ TRONG GIÁO DỤC Ở GIA ĐÌNH HẠT NHÂN Ở VIỆT NAM HIỆN NAY.....	52
2.3 GIÁO DỤC TRONG GIA ĐÌNH HẠT NHÂN – NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA CỦA XÃ HỘI HIỆN ĐẠI.....	56
Tiểu kết Chương 2	58
Chương 3.....	60
GÓP PHẦN XÂY DỰNG GIA ĐÌNH VĂN HÓA.....	60
TRÊN NỀN TẢNG GIÁO DỤC LƯU GIỮ GIÁ TRỊ TRUYỀN THỐNG.....	60
THUỘC GIA ĐÌNH HẠT NHÂN.....	60
3.1 BỐI CẢNH XÃ HỘI MỚI – VẤN ĐỀ MỚI CỦA GIA ĐÌNH HIỆN ĐẠI	60
3.2 GIA ĐÌNH VĂN HÓA – TIÊU CHUẨN MỚI CỦA GIA ĐÌNH HIỆN ĐẠI	62
3.3 NÂNG CAO HƠN NỮA VAI TRÒ GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG TRONG GIA ĐÌNH HIỆN ĐẠI.....	66
3.3.1 Đổi mới phương pháp giáo dục trong gia đình.....	66
3.3.2 Phát huy truyền thống, bản sắc dân tộc trong gia đình	73
3.3.3 Khuyến khích tinh thần tự giác trong việc tiếp thu truyền thống dân tộc của trẻ em	75
Tiểu kết chương 3	78
KẾT LUẬN.....	80
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	81

MỞ ĐẦU

1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI

Gia đình có vị trí đặc biệt quan trọng và là đối tượng nghiên cứu của nhiều ngành khoa học. Những chủ đề nghiên cứu về gia đình luôn thu hút được sự quan tâm của các nhà khoa học không chỉ ở Việt Nam mà trên cả thế giới. Số lượng những công trình khoa học, sách báo, tạp chí về chủ đề gia đình đã xuất hiện ngày càng nhiều trên những phương tiện thông tin khoa học và thông tin đại chúng.

Chính vì vậy, Cương lĩnh “Xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên CNXH” (bổ sung, phát triển năm 2011), được thông qua tại Đại hội lần thứ XI (2011) của Đảng CSVN này có đoạn viết:

“Xây dựng gia đình no ấm, hạnh phúc, thật sự là tế bào lành mạnh của xã hội, là môi trường trực tiếp, quan trọng giáo dục nếp sống và hình thành nhân cách” [2, tr 77].

Trên tinh thần đó, ngày 29/5/2012, Thủ tướng Chính phủ đã phê duyệt “Chiến lược phát triển gia đình Việt Nam đến năm 2020, tầm nhìn 2030”. Năm nay Chính phủ nước ta cũng đã phát động "Năm gia đình Việt Nam 2013".

Gia đình và những vấn đề xung quanh gia đình luôn là mối quan tâm của toàn xã hội. Bởi vậy, lựa chọn đề tài cũng dựa trên nhu cầu cấp thiết mà Nhà nước và xã hội đề ra nhằm hướng tới phát triển gia đình Việt. Với nhận thức: để xây dựng gia đình là môi trường trực tiếp giáo dục nếp sống và hình thành nhân cách con người, thì việc giáo dục giá trị truyền thống trong gia đình có một vị trí rất quan trọng. Với những tri thức thu nhận được trong chương trình đào tạo cử nhân ngành Văn hóa học, em chọn đề tài “Giáo dục giá trị truyền thống trong gia đình hạt nhân Việt Nam thời kỳ công nghiệp hoá

- hiện đại hoá” làm luận văn tốt nghiệp hi vọng góp một phần bé nhỏ vào mục tiêu: xây dựng gia đình văn hóa Việt Nam hiện nay

2. TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU

Ở Việt Nam, vị trí và tầm quan trọng của gia đình trong sự phát triển của xã hội đã được khẳng định từ rất lâu. Cha ông ta đã để lại vô vàn giá trị truyền thống tốt đẹp và các tri thức quý giá về giá trị gia đình và sự vận hành của gia đình trong xã hội

Từ TK XV, Nguyễn Trãi viết “Gia huấn ca”, trong đó đưa ra các nguyên tắc xây dựng và giáo dục trong gia đình. Phan Bội Châu với cuốn “Khổng học đăng” phân tích về vị trí và vai trò của gia đình. Đến Chủ tịch Hồ Chí Minh, Người đã đề cập rất rõ đến vai trò của gia đình đối với con người và xã hội. Gia đình là nơi con người xây dựng mối quan hệ yêu thương, bình đẳng, hoà thuận, là cái nôi nuôi dưỡng con người tốt nhất.

Sau năm 1975, nhiều nghiên cứu khoa học khác nhau đem lại những cái nhìn mới mẻ về gia đình. Về cách tiếp cận khi nghiên cứu gia đình cũng rất đa dạng phong phú, từ các góc độ văn học, lịch sử, dân tộc học, triết học, tâm lý học, dân số học, giáo dục học, xã hội học...

Gần đây việc nghiên cứu khoa học về mảng chủ đề gia đình và việc chăm sóc giáo dục trẻ em được tiến hành khá công phu, tiêu biểu như: công trình nghiên cứu khoa học của GS. Phạm Tất Dong về vai trò gia đình và cộng đồng trong việc bảo vệ, chăm sóc và giáo dục trẻ em; GS. TSKH Đặng Cảnh Khanh viết về gia đình và việc giáo dục các giá trị văn hoá truyền thống cho trẻ em; Nguyễn Đình Tuấn với vấn đề vai trò nam chủ hộ ngư dân ven biển v.v... Có thể kể một số tác phẩm được xuất bản trên cơ sở những nghiên cứu kể trên như:

- Vũ Khiêu, Lê Thị Quý, Đặng Như: *Nho giáo và gia đình*, Nxb Khoa học xã hội, H, 1995.

- Nguyễn Thế Long: *Gia đình và dân tộc*, Nxb Lao động, H, 1998.

- Đặng Cảnh Khanh: *Sức mạnh hệ giá trị gia đình*, trong: Những nhân tố phi kinh tế, xã hội học về sự phát triển, Nxb Khoa học xã hội, H, 1999.

- Đặng Cảnh Khanh: *Vai trò của gia đình trong việc giáo dục các giá trị truyền thống cho trẻ em*, Nxb Lao động xã hội, H 2003.

- Edited by Kathlen Barry: *Phụ nữ Việt Nam trong nền kinh tế chuyển đổi* (Vietnam's women in Transition), International Political Economy Series, Macmillan Press LTD & ST. Martin's Press.INC.

Những công trình khoa học trên cho thấy vấn đề gia đình tại Việt Nam được nghiên cứu khá phong phú, đa phương diện.

Dựa trên những thành tựu nghiên cứu khoa học về gia đình của nói trên, luận văn sẽ xem xét hoạt động giáo dục giá trị truyền thống trong gia đình hạt nhân ở các đô thị, góp phần xây dựng gia đình văn hóa Việt Nam với tư cách là nơi giữ gìn, trao truyền các “gen” bản sắc dân tộc văn hóa Việt Nam trong bối cảnh xã hội có nhiều biến động.

3.MỤC ĐÍCH VÀ NHIỆM VỤ NGHIÊN CỨU

3.1 Mục đích

- Xem xét thực trạng về giáo dục các giá trị truyền thống trong gia đình hạt nhân.

- Tìm những phương pháp nhằm nâng cao chức năng giáo dục gia đình, đặc biệt là giáo dục giá trị truyền thống.

- Hướng tới góp phần xây dựng "gia đình văn hoá Việt Nam".

3.2 Nhiệm vụ

Để đạt được mục đích nghiên cứu đặt ra, khoá luận phải thực hiện những nhiệm vụ chủ yếu:

- Trên cơ sở các lý thuyết về gia đình, khoá luận khẳng định mối quan hệ giữa gia đình và xã hội, vai trò giáo dục truyền thống ở gia đình, từ đó xem xét đặc điểm cơ bản của gia đình hạt nhân ở đô thị trong thời kỳ CNH-HĐH.

- Khảo sát thực trạng giáo dục giá trị truyền thống trong gia đình hạt nhân ở đô thị hiện nay.

- Đề xuất các biện pháp về giáo dục giá trị truyền thống trong gia đình hạt nhân ở đô thị nhằm xây dựng gia đình văn hóa.

4. ĐỐI TƯỢNG, PHẠM VI NGHIÊN CỨU

4.1 Đối tượng nghiên cứu

Gia đình hạt nhân ở đô thị Việt Nam là đối tượng nghiên cứu của khoá luận. Trong đó tập trung nghiên cứu về giáo dục giá trị truyền thống.

4.2 Phạm vi nghiên cứu

- Về không gian: đô thị Việt Nam.

- Về thời gian: thời kỳ công nghiệp hoá - hiện đại hoá đất nước (từ khoảng cuối những năm 80 của thế kỷ XX đến nay)

5. CÁC PHƯƠNG PHÁP

Luận văn cụ thể hóa phương pháp luận của Chủ nghĩa duy vật biện chứng và Chủ nghĩa duy vật lịch sử. Đó là:

- Phương pháp nghiên cứu tài liệu:

Nghiên cứu tài liệu là tìm hiểu lịch sử nghiên cứu, tiếp thu những thành tựu nghiên cứu có trước để làm tiền đề, cơ sở giải quyết các nhiệm vụ đặt ra của luận văn.

- Phương pháp phi thực nghiệm:

Thu thập thông tin dựa trên sự quan sát, quan trắc những sự kiện đã hoặc đang tồn tại, trên cơ sở đó phát hiện quy luật của hiện tượng. So sánh các hiện tượng qua từng thời kỳ biến đổi của lịch sử, xã hội.

- Phương pháp tiếp cận hệ thống:

Đặt vấn đề nghiên cứu trong mối quan hệ tổng thể của những vấn đề liên quan

để nghiên cứu và rút ra kết luận.

6. BỐ CỤC KHÓA LUẬN

Ngoài Mở đầu, Kết luận, Tài liệu tham khảo, nội dung chính của Luận văn được chia làm 03 chương:

Chương 1: TỔNG QUAN

1.1 GIA ĐÌNH - VAI TRÒ CỦA GIA ĐÌNH ĐỐI VỚI SỰ PHÁT TRIỂN XÃ HỘI

1.1.1 Khái niệm gia đình

1.1.2 Một số lý thuyết cơ bản về gia đình

1.1.3 Vai trò giáo dục đặc biệt của gia đình truyền thống Việt Nam

1.2 GIÁO DỤC GIÁ TRỊ TRUYỀN THỐNG TRONG GIA ĐÌNH VIỆT

1.2.1 Khái niệm truyền thống

1.2.2 Giá trị truyền thống trong gia đình Việt

1.3 QUÁ TRÌNH CÔNG NGHIỆP HÓA- HIỆN ĐẠI HÓA VÀ SỰ HÌNH THÀNH GIA ĐÌNH HẠT NHÂN Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

1.3.1 Quá trình Công nghiệp hoá - Hiện đại hoá đất nước

1.3.2 Sự hình thành gia đình hạt nhân ở Việt Nam

1.3.2.1 Khái niệm gia đình hạt nhân

1.3.2.2 Đặc điểm gia đình hạt nhân

1.3.2.3 Biến đổi chức năng giáo dục trong gia đình hạt nhân

Tiểu kết chương 1

Chương 2: GIÁO DỤC GIÁ TRỊ TRUYỀN THỐNG TRONG GIA ĐÌNH HẠT NHÂN

2.1 THỰC TRẠNG GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG TRONG GIA ĐÌNH HẠT NHÂN

2.1.1 Các hình thức giáo dục giá trị truyền thống trong gia đình hạt nhân hiện nay

2.1.1.1 Giáo dục thông qua phương pháp truyền miệng được lặp lại nhiều lần trong gia đình.

2.1.1.2 Vai trò của người cao tuổi trong việc giáo dục trẻ em trong gia đình

2.1.1.3 Giáo dục bằng biện pháp noi gương

2.1.1.4 Giáo dục bằng biện pháp khen thưởng hay trừng phạt đúng lúc

2.1.2 Giá trị truyền thống được giữ gìn và phát huy trong gia đình hạt nhân hiện đại

2.1.3 Những khó khăn về giáo dục truyền thống trong gia đình hạt nhân hiện đại

2.2 BƯỚC ĐẦU NHẬN DIỆN NGUYÊN NHÂN HẠN CHẾ TRONG GIÁO DỤC Ở GIA ĐÌNH HẠT NHÂN Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

2.3 GIÁO DỤC TRONG GIA ĐÌNH HẠT NHÂN – NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA CỦA XÃ HỘI HIỆN ĐẠI

Tiểu kết chương 2

Chương 3: GÓP PHẦN XÂY DỰNG GIA ĐÌNH VĂN HÓA TRÊN NỀN TẢNG GIÁO DỤC LƯU GIỮ GIÁ TRỊ TRUYỀN THỐNG THUỘC GIA ĐÌNH HẠT NHÂN

3.1 BỐI CẢNH XÃ HỘI MỚI – VẤN ĐỀ MỚI CỦA GIA ĐÌNH

3.2 GIA ĐÌNH VĂN HÓA – TIÊU CHUẨN MỚI CỦA GIA ĐÌNH HẠT NHÂN
HIỆN ĐẠI

3.3 NÂNG CAO HƠN NỮA VAI TRÒ GIÁO DỤC TRUYỀN THỐNG TRONG GIA
ĐÌNH HIỆN ĐẠI

3.3.1 Đổi mới phương pháp giáo dục trong gia đình

3.3.2 Phát huy truyền thống, bản sắc dân tộc trong gia đình

3.3.3 Khuyến khích tinh thần tự giác trong việc tiếp thu truyền thống dân
tộc của trẻ em

Tiểu kết chương 3

KẾT LUẬN

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Dương Thị Minh (2004), *Gia đình Việt Nam và vai trò người phụ nữ hiện nay*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
2. ĐCSVN (2011), *Văn kiện ĐH đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb Chính trị Quốc gia – Sự thật, Hà Nội.
3. ĐCSVN (2006), *Văn kiện ĐH đại biểu toàn quốc lần thứ X*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội .
4. ĐCSVN (1996), *Văn kiện ĐH đại biểu toàn quốc lần thứ VIII*, Nxb. Chính trị quốc gia – Sự thật, Hà Nội.
5. Đặng Cảnh Khanh (2009), *Gia đình học*, Nxb Chính trị - Hành chính, Hà Nội.
6. Esther Wanning (1995), *Sốc văn hóa Mỹ*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
7. Hồ Chí Minh (1996), *Hồ Chí Minh: Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội.
8. Lê Hữu Ái (2008), *Vấn đề giáo dục giá trị văn hoá truyền thống cho sinh viên trong bối cảnh ở nước ta*, Tạp chí khoa học và công nghệ, đại học Đà Nẵng - số 5(28).
9. Lê Ngọc Hùng (2003), *Xã hội học giáo dục*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
10. Lê Thị Thu, *Vị trí và chức năng của gia đình trong sự phát triển của xã hội*, http://www.gopfp.gov.vn/so-526;jsessionid=0CFE22964520BBE3C8062C1EA3DBB3DB?p_p_id=62_INSTANCE_Z5vv&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&_62_INSTANCE_Z5vv_struts_action=%2Fjournal_articles%2Fview&_62_INSTANCE_Z5vv_version=1.0&_62_INSTANCE_Z5vv_groupId=18&_62_INSTANCE_Z5vv_articleId=1423
11. Liên hợp quốc phát hành (1994), *Các quyền của con người và gia đình*, Hà Nội.

12. Liên hợp quốc phát hành (1994), *Sự tiến triển của cấu trúc gia đình*, Hà Nội.
13. Nhiều tác giả (2012), *Hội thảo khoa học quốc tế: Thực tại và tương lai của gia đình trong thế giới hội nhập*, NXB Văn hoá - Thông tin, Hà Nội.
14. Nghiên cứu xã hội học (1996), *Nhà xuất bản Chính trị quốc gia*, Hà Nội.
15. Nguyễn Trọng Chuẩn, (2002) Nguyễn Văn Huyền (chủ biên), *Giá trị truyền thống trước những thách thức của toàn cầu hóa*, NXB CTQG, Hà Nội.
16. Trần Hữu Tòng (1997), *Xây dựng gia đình văn hoá trong sự nghiệp đổi mới*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
17. John Bradshaw (2007), *Gia đình – Cách thức mới giúp tạo dựng lòng tự trọng mạnh mẽ*, Nxb Thanh Hóa, Thanh Hóa.